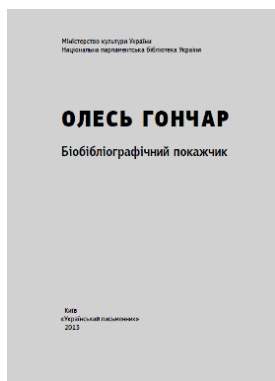

Олесь Гончар: бібліографічне відображення творчості письменника

Олесь Гончар : бібліограф. покажч. / М-во культури України, Нац. парлам. б-ка України ; упоряд.: О. М. Піхур, С. С. Савченко, І. А. Ігнатецька, М. А. Лук'яненко ; наук. консультант Я. Г. Оксюта ; наук. ред. В. О. Кононенко. — К. : Укр. письменник, 2013. — 759 с. — ISBN 978-966-579-374-8.

Не знайти сьогодні на просторах України людини, яка б не знала творчості Олесь Терентійовича Гончара, чи бодай не чула

імені цієї людини — талановитого письменника, публіциста, видатного знавця української культури і літератури. Твори Олесь Гончара показують його як непересічну творчу особистість з багатограним талантом і великим життєвим досвідом. Протягом багатьох років він очолював Спілку письменників України, був депутатом Верховної Ради СРСР та Української РСР, головою Українського комітету захисту миру і членом Всесвітньої Ради Миру, проводив велику й плідну роботу на всіх посадах, відповідально ставився до громадських обов'язків. За визначні досягнення у літературній та науковій діяльності О. Гончар обраний академіком Академії наук Української РСР, удостоєний високого звання Героя Соціалістичної Праці. Письменник нагороджений трьома орденами Леніна, орденами Жовтневої Революції, Червоної Зірки, Трудового Червоного Прапора, Дружби народів і Трудової Слави 3-го ступеня, багатьма медалями.

Першоосною для Олесь Гончара як письменника і громадянина України завжди була людина й планета, на якій вона живе. Все інше пов'язане й обертається навколо цього: це духовне й фізичне здоров'я нації; збереження й відновлення історичних та архітектурних пам'яток народу; захист природи й навколишнього середовища, покращення екології планети; розквіт і вдосконалення української мови; виховання молоді й піднесення ролі інтелігенції.

Ідейно-тематична різноманітність творів талановитого митця, жанрово-стильова своєрідність його романів і повістей, гуманістична концепція людини і світу, яка закладена в кожному творі письменника, привертають увагу багатьох читачів, науковців та дослідників української літературної спадщини. Це спонукало працівників Національної парламентської бібліотеки України за ініціативи Національної спілки письменників України та Комісії з творчої спадщини підготувати і видати бібліографічний покажчик "Олесь Гончар".

У покажчику відображено публікації творів письменника і література про нього за період з 1933 по 2012 рік. Укладачі відзначають, що основними джерелами добору матеріалів для покажчика стали видання державної бібліографії — літописи книг, газетних і журнальних статей, рецензій; каталоги, картотеки, електронні бази даних Національної парламентської бібліотеки України, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, бібліотек Національної спілки письменників України та Інституту літератури імені Т. Шевченка НАН України; бібліографічні посібники філологічної тематики; матеріали з родинного архіву Олесь Терентійовича.

У покажчику відображено неперіодичні видання (книги, брошури) та публікації з періодичних і продовжуваних видань (газет, журналів та збірників); не включено матеріали зі шкільних підручників і хрестоматій. Загальна кількість бібліографічних описів — 7117. Твори та література про письменника відображені українською, російською, англійською, білоруською, болгарською, іспанською, італійською, німецькою, норвезькою, польською, португальською, румунською, словацькою, угорською, фінською, французькою, чеською мовами. Видані ці публікації в Києві, Москві, Іркутську, Баку, Тбілісі, Шанхаї, Берліні, Ашхабаді, Ташкенті, Празі. Все це дає підставу стверджувати, що виявлення документів для відображення у бібліографічному покажчику здійснено з найбільшою повнотою. Враховано публікації, що всебічно відтворюють постать Олесь Гончара.

Краще зрозуміти цю непересічну особистість дає змогу вступна стаття письменника, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, заслуженого діяча мистецтв України Яреми Гояна "Гончарі — обранці небес". У передмові "Від упорядників" сформульовано мету видання бібліографічного покажчика, окреслено хронологічні межі відбору документів, визначено джерела добору матеріалів, охарактеризовано структуру видання, викладено основні науково-методичні засади його підготовки.

Увесь наявний матеріал покажчика згруповано у три розділи. У першому розділі "Видання творів О. Т. Гончара (1933—2008)" відображено інформацію про окремі видання, публікації у збірниках, періодичних та продовжуваних виданнях, твори письменника українською мовою, а також видання в перекладах російською та іноземними мовами. За основу упорядкування матеріалу обрано хронологічний принцип. У межах року на початку подаються окремі видання, далі — публікації в алфавіті назв.

Найбільший у покажчику другий розділ "Література про О. Т. Гончара (1941—2008)", у якому подано матеріали, що висвітлюють життєвий і творчий шлях письменника та вшанування його пам'яті. Укладачі згрупували матеріал цього розділу у шість підрозділів: 1. Життя, творчість та громадська діяльність; 2. Премії, нагороди, звання; 3. Вшанування пам'яті О. Т. Гончара; 4. Втілення творів О. Т. Гончара у мистецтві; 5. Фотодокументи; 6. Бібліографія Олесь Гончара. У двох з цих підрозділів (третьому та четвертому) виділяють ще змістові рубрики, які значно полегшують пошук інформації з певної теми.

Матеріал у підрозділах другого розділу розташований у хронологічному порядку, а в змістових рубриках "Пам'ятки та пам'ятні знаки О. Гончару", "Поезія. Проза", "Шаржі, епіграми, пародії, жарти", "Портрети", "Екслібриси", "Ілюстрації до творів" застосоване алфавітне розташування бібліографічних записів.

У підрозділі "6. Бібліографія Олесь Гончара" відображені бібліографічні покажчики, огляди, довідки про життєвий та творчий шлях письменника. Бібліографічні матеріали згруповано в хронологічному порядку, а в межах року публікації розташовано в алфавіті назв. Уся сукупність бібліографічних праць, присвячених Олесь Гончару, створює цілісну картину дослідження творчої спадщини видатного письменника, засвідчує великий інтерес до його особистості як в Україні, так і за рубежом.

Як зазначають укладачі, біобібліографічний покажчик першочергово був підготовлений до 90-річчя від дня народження О. Гончара, але не був вчасно виданий, тому всі матеріали про письменника, які були опубліковані після укладання покажчика, сформовано в третій розділ. Цей розділ — "Твори О. Гончара та публікації про нього (2008—2012)" — подає описи видань письменника та літератури про нього з 2008 по 2012 роки. Матеріал у ньому згруповано у два підрозділи: 1. Твори О. Гончара; 2. Література про О. Гончара. Всередині розділів застосовано хронологічне групування, а в межах року — алфавітне розташування бібліографічних записів.

Як позитивну рису рецензованого біобібліографічного покажчика відзначимо наявність анотацій довідкового та уточнювального характеру, що конкретизують зміст того чи іншого документа. У покажчику розкрито і склад збірників та багатотомних видань.

Ознакою професійного ставлення упорядників до укладання покажчика є застосування методики опрацювання джерел *de visu*. У тих випадках, коли цього зробити було неможливо, бібліографічні описи здійснювалися за допомогою інших джерел і позначалися астериском.

Зазначимо, що бібліографічний опис документів у покажчику здійснено за ГОСТом 7.1—84 "Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления", хоча з 1 липня 2007 року чинний ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання". Знати про це важливо для користувачів, які захочуть запозичити інформацію з покажчика (її треба буде редагувати відповідно до сучасних правил бібліографічного описування документів). Використовуються скорочення за ДСТУ 3582—97 "Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила"

та ГОСТ 7.12—93 "Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила".

Особливу зацікавленість викликають додатки, у яких подано фільмографію екранізованих творів Олесея Гончара та присвячених йому кінофільмів. Ці матеріали не входять в загальну нумерацію бібліографічних записів і, на жаль, вони не відображені в допоміжних покажчиках.

У великому масиві художніх творів О. Т. Гончара користувачеві допоможе зорієнтуватися алфавітний покажчик назв художніх творів. У іменному покажчику відображені як прізвища авторів публікацій про О. Т. Гончара (зі всіх розділів), так і персоналій, тобто осіб, чий прізвища згадуються в документах. Наявний у біобібліографічному покажчику і список назв українських обласних та районних газет, матеріали яких використано при підготовці посібника, що може бути корисним для майбутніх дослідників, які захочуть продовжити виявлення матеріалів про О. Т. Гончара.

Варто відзначити, що книга має гарне художнє оформлення, виконана на високому поліграфічному рівні. Безумовно цінними є публікації з фотоархіву письменника, які значно прикрашають видання.

Біобібліографічний покажчик адресований науковцям різних галузей знань: літературознавцям, мистецтвознавцям; викладачам, аспірантам, студентам гуманітарних вищих навчальних закладів; бібліотечним працівникам, а також усім, хто цікавиться та вивчає творчість О. Т. Гончара.

Юлія Остапчук,

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач кафедри бібліотекознавства
і бібліографії Рівненського державного
гуманітарного університету*

Надійшла в редакцію 30 жовтня 2013 року